

PORADNIK PRAWNY

ZBIÓR PYTAŃ I ODPOWIEDZI

TEMAT:

Prawa i obowiązki obywatelskie

Redakcja i opracowanie:
advokat Joanna Pinocy-Dampc

Projekt finansowany ze środków budżetu
Miasta Katowice

KATOWICE
dla odmiany

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce kolejną pozycję z naszej serii poradników, poruszającą najistotniejsze kwestie, które pojawiają się w toku świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

Chcąc w możliwie najszerszy sposób odpowiadać na potrzeby społeczeństwa – prowadzimy stały monitoring potrzeb celem utworzenia listy priorytetowych obszarów wsparcia.

Czy organom Rzeczypospolitej Polskiej wszystko wolno?

Czy przysługują nam jakieś prawa? Gdzie można je znaleźć?

Czy obcokrajowcy mają te same prawa, co obywatele polscy?

Czy obywatele mają jakieś obowiązki względem kraju i czy tylko oni?

Niniejszy Poradnik objaśnia definicje podstawowych zagadnień dotyczących praw, wolności i obowiązków oraz wskazuje na ich źródła. Mamy nadzieję, iż w przystępny sposób przedstawiliśmy Państwu przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w zakresie zasad ogólnych, wolności i praw osobistych, wolności i praw politycznych oraz wolności i prawa ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych.

Naszym celem jest zmniejszenie wciąż dużego dystansu na linii obywatel – prawo, co w Naszej ocenie jest niezwykle istotnym elementem w kontekście poszerzania świadomości prawnej społeczeństwa.

Żywimy głęboką nadzieję, że szczegółowo dobrana tematyka zaspokoi potrzeby licznych czytelników oraz pomoże odnaleźć się w gąszczu przepisów prawa, poznać swoje prawa i skutecznie dochodzić ich realizacji.

W przypadku pytań oraz chęci rozwiązania problemów natury prawnej zachęcamy do korzystania z usług Punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej prowadzonych przez nasze Stowarzyszenie, których wykaz znajduje się na stronie internetowej www.dogma.org.pl

Podstawowe wolności i prawa to zespół praw jednostki wyróżniających się z ogółu przysługujących jej praw tym, że zostały one ujęte i umieszczone w konstytucyjnym katalogu wolności i praw człowieka i obywatela, a więc są to prawa i wolności najistotniejsze dla życia. **Prawa człowieka** to prawa, do których uprawniona jest każda istota ludzka, niezależnie od obywatelstwa.

Natomiast **prawa obywatelskie** to uprawnienia, które należą się obywatelowi z samej racji obywatelstwa i które podlegają ochronie prawnej ze strony danego państwa. Dotyczą one relacji między jednostką a państwem. Na ich podstawie obywatel może dochodzić swych praw przed odpowiednimi organami państwa. Skoro mamy prawa to muszą być też **obowiązki obywatelskie**, czyli nakazy lub zakazy adresowane do obywatela, a dotyczące określonego zachowania się w konkretnej sytuacji. Mogą być określone w Konstytucji (podstawowe obowiązki) lub w ustawach. Podstawowymi obowiązkami człowieka są te obowiązki konstytucyjne, które dotyczą każdego, niezależnie od posiadanego obywatelstwa.

Jakie są źródła praw i obowiązków?

Podstawowe prawa i obowiązki obywatelskie **znajdują się w Konstytucji**, a więc w akcie prawnym o najwyższej mocy w danym państwie. W Polsce obowiązuje Konstytucja z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Innymi źródłami praw i obowiązków obywatelskich są **ustawy**. Ustawy często dookreślają również konstytucyjne prawa i wolności lub je ograniczają, o ile dopuszcza to Konstytucja. Ponadto prawa i wolności człowieka są również zawarte w **międzynarodowych aktach prawnych**.

Źródłem wolności i praw człowieka i obywatela jest **przyrodzona i niezbywalna godność człowieka**. Nie można jej naruszać, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej. Jej ograniczenie może nastąpić tylko w ustawie, w sytuacjach wskazanych w Konstytucji.

Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym; w szczególności: do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi lub w innych przypadkach wskazanych w ustawie. Obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba że sam się go zrzeknie.

Obywatele polscy należący do **mniejszości narodowych i etnicznych** mają zapewnioną wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Podczas **pobytu za granicą** obywatel polski ma prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej.

Czym są wolności i prawa osobiste? (art. 38-56 Konstytucji)

Prawa osobiste to grupa uprawnień przysługujących jednostce w zakresie jej życia prywatnego, przysługują niezależnie od obywatelstwa. Niektóre wolności i prawa dotyczą jedynie obywateli.

Poniżej prezentujemy katalog praw zapisanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

- Prawo do ochrony życia. Państwo ma obowiązek stworzenia warunków prawnych ochrony życia każdego człowieka.
- Zakaz poddawania eksperymentom naukowym, w tym medycznym, jeśli dobrowolnie nie wyrazi się na nie zgody.
- Zakaz stosowania tortur i okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania. Zakaz stosowania kar cielesnych.
- Prawo nietykalności osobistej i wolności osobistej.
- Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie. Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu

niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu.

Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami. Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

- Zakaz karania osoby, która nie popełniła czynu zabronionego pod groźbą kary w czasie jego popełnienia i zasada odpowiedzialności karnej osoby, która dopuściła się przestępstwa, wykroczenia, przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, przestępstwa prawa międzynarodowego.
- Prawo do obrony i do posiadania obrońcy z wyboru lub z urzędu w postępowaniu karnym.
- Zasada domniemania niewinności, zgodnie z którą każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.
- Zasada nieprzedawniania zbrodni wojennych i przeciwko ludzkości.
- Zasada zawieszenia biegu przedawnienia wobec przestępstw funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, nie ściganych z przyczyn politycznych, do czasu ustania tych przyczyn.
- Prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Warunki wyłączenia jawności określa Konstytucja i ustawy.
- Zakaz przepadku rzeczy, za wyjątkiem przypadków określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.
- Prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.
- Prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich

może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

- Zasada wolności i ochrony tajemnicy komunikowania się, którą ograniczyć można jedynie w ustawie.
- Zasada nienaruszalności mieszkania, którą ograniczyć można jedynie w ustawie.
- Zasada ochrony informacji o sobie, zgodnie z którą:
 - ◊ jedynie ustawą można zobowiązać kogokolwiek do ujawniania informacji dotyczących jego osoby,
 - ◊ władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym,
 - ◊ każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych, ograniczyć to prawo można jedynie w ustawie,
 - ◊ każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.
- Wolność poruszania się po terytorium kraju oraz jego opuszczenia, a także wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Obywatela polskiego nie można wydalic z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju, zaś osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlic się na terytorium kraju na stałe.
- Wolność sumienia i religii, która obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.

Ponadto:

- rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem,
- religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób,
- wolność uzewnętrzniania religii może być ograniczona jedynie w drodze 7

ustawy i tylko wtedy, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności lub wolności i praw innych osób,

- nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych,
- nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.
- Wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji przysługuje każdemu; cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane.
- Zakaz ekstradycji obywatela polskiego, za wyjątkiem:
 - 1) ekstradycji na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję:
 - ◊ został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz
 - ◊ stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku,
 - 2) ekstradycji na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji.

Ponadto ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.

W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.

- Prawo cudzoziemców do korzystania z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie oraz prawo do uzyskania statusu uchodźcy z uwagi na prześladowania, zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.

Czym są wolności i prawa polityczne? (art. 57-63 i 118 ust. 2 Konstytucji)

Prawa i wolności polityczne to uprawnienia jednostki w zakresie życia publicznego, mogą przysługiwać jedynie obywatelom lub wszystkim jednostkom.

Katalog wolności i praw przysługujący wszystkim jednostkom:

- Wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich, ograniczenie dopuszczalne jest na podstawie ustawy.
- Wolność zrzeszania się, ale zakazane są zrzeszenia, których cel lub działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą, szczegółowo zasady zrzeszania się określa ustawa. O odmowie rejestracji lub zakazie działania takiego zrzeszenia orzeka sąd.
- Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych, organizacjach społeczno-zawodowych rolników oraz w organizacjach pracodawców, która może być ograniczona tylko, jeśli dopuszczają to umowy międzynarodowe.

Ponadto:

- prawo związków zawodowych oraz pracodawców i ich organizacji do rokowań, w szczególności w celu rozwiązywania sporów zbiorowych, oraz do zawierania układów zbiorowych pracy i innych porozumień;
- prawo związków zawodowych do organizowania strajków pracowniczych i innych form protestu w granicach określonych w ustawie. Ze względu na dobro publiczne ustawa może ograniczyć prowadzenie strajku lub zakazać go w odniesieniu do określonych kategorii pracowników lub w określonych dziedzinach.
- prawo składania petycji, wniosków i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

Katalog wolności i praw przysługujący obywatelom polskim:

- Prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach dla obywateli korzystających z pełni praw publicznych.
- Prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta

Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, ale nie przysługuje osobom, które prawomocnym orzeczeniem sądowym są ubezwłasnowolnione lub pozbawione praw publicznych albo wyborczych.

- Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługujące 100.000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.
- Prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.

Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.

Ograniczenie ww. prawa może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

Czym są wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne? (art. 64-76 Konstytucji)

- Prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia, które podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej. Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.
- Wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, ale wyjątki określa ustawa. Obowiązek pracy może być nałożony tylko przez ustawę. Stałe zatrudnianie dzieci do lat 16 jest zakazane.
- Prawo do ochrony zdrowia.
- W szczególności obowiązek władz publicznych do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku; do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska; a także do zapewnienia obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.
- Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.
- Prawo obywatela do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także pozostającego bez pracy nie z własnej woli i niemający innych środków utrzymania.
- Udzielanie osobom niepełnosprawnym przez władze publiczne, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.
- Prawo do nauki.

Ponadto:

- Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.
- Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów

wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

- Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.
- Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie.
- Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, które jest dookreślone w ustawie.
- Ponadto pracownik ma prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów; maksymalne normy czasu pracy określa ustawa.
- Prawo rodziny do szczególnej pomocy państwa, zgodnie z którym państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.
- Zapewnienie ochrony praw dziecka przez państwo oraz prawo żądania od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Ponadto:

- Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.
- W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.
- Powołanie Rzecznika Praw Dziecka.
- Prawo do wolności twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolności nauczania, a także wolności korzystania z dóbr kultury.
- Obowiązek władz publicznych ochrony środowiska, wspieranie przez władze publiczne działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu

środowiska oraz prowadzenie polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

- Prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.
- Prowadzenie przez władze publiczne polityki sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałanie bezdomności, wspieranie rozwoju budownictwa socjalnego oraz popieranie działań obywateli zmierzających do uzyskania własnego mieszkania.
- Ochrona przez władze publiczne konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi.

Jakie są podstawowe obowiązki człowieka?

- Obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej.
- Obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie.
- Obowiązek dbałości o stan środowiska i ponoszenia odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.
- Obowiązek szkolny do 18 roku życia, który określa ustawa.

Jakie obowiązki ma każdy obywatel? (art. 82-86 i 70 ust. 1 Konstytucji)

- Obowiązek wierności Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne.
- Obowiązek obrony Ojczyzny. Obywatel, któremu przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie służby wojskowej, może być obowiązany do służby zastępczej na zasadach określonych w ustawie.

Nota o Stowarzyszeniu „DOGMA”

Stowarzyszenie DOGMA jest jedną z wiodących organizacji pozarządowych, która od 15 lat realizuje szereg inicjatyw obywatelskich nakierowanych na poszerzanie świadomości prawnej społeczeństwa oraz dostępu do bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich.

Od 2016 r. Stowarzyszenie realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej – w ciągu 2,5 roku (do końca czerwca 2018 r.) prowadzenia projektów obejmujących Punkty Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w całym kraju udzieliliśmy ponad 18 000 porad osobom znajdującym się w kryzysowych chwilach swojego życia, wykluczonym społecznie, niejednokrotnie pozbawionym środków finansowych do poszukiwania profesjonalnej pomocy prawnej na rynku usług prawniczych.

W roku 2018 pełnimy dyżury w 29 PNPP na terenie 7 województw: śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, dolnośląskiego, lubelskiego, pomorskiego, łódzkiego, a także realizujemy wiele projektów edukacyjnych skierowanych zarówno do najmłodszych jak i najstarszych członków naszego społeczeństwa. Obecnie DOGMA w ramach swojej statutowej działalności współpracuje z ponad **60 prawnikami**, specjalizującymi się w różnych dziedzinach prawa.

**Masz pytania, wątpliwości?
Obawiasz się o swoje prawa?
Skontaktuj się z nami!**

Katowice, 2019 r.

Biblioteczka Prawna Stowarzyszenia „DOGMA”

**PUBLIKACJA
WYDANA PRZEZ:**

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Poradnictwa Obywatelskiego
„Dogma”**

40-074 Katowice, ul. Raciborska 48, lok.2
tel. 32 557 51 83

stowarzyszeniedogma@gmail.com
www.dogma.org.pl

NIP: 634-25-05-321, REGON: 278130684, KRS: 0000175368

Projekt finansowany ze środków budżetu
Miasta Katowice

KATOWICE
dla odmiany

